

Editorial September Issue Vol.1

Archetype team - 01/01/1970

Το 1966 ανατίθεται στον Δημήτρη Πικιώνη η μελέτη του φρουρίου της Φορτέτζας στο Ρέθυμνο, με σκοπό την τουριστική αξιοποίησή του. Το έργο ανατίθεται από το τότε Υπουργείο Συντονισμού του Βασιλείου της Ελλάδος. Μόλις δύο χρόνια πριν τον θάνατό του και έχοντας ήδη ολοκληρώσει τα σημαντικότερα έργα του (διαμόρφωση αρχαιολογικού χώρου, λόφου Φιλοπάππου, 1957, παιδικός κήπος Φιλοθέης, 1965), γράφει έκθεση με τίτλο «Έργον: Τουριστική αξιοποίησης φρουρίου Φορτέτζα Ρεθύμνου Κρήτης» και ως υπότιτλο «Αρχιτέκτονες: Δ. Πικιώνης-Π. Πικιώνης-Α. Κουτσογιάννης». Πρόκειται για ένα σύντομο κείμενο μόλις δεκατριών σελίδων, που περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη ανάλυση και πρόταση για τον χώρο της Φορτέτζας, τόσο θεωρητικά όσο και χωρικά-σχεδιαστικά. Η έκθεση, η οποία δεν υπάρχει δημοσιευμένη σε σχετικά βιβλία ή περιοδικά, υπογράφεται από τον ίδιο τον Πικιώνη στις 20 Ιουνίου 1966. Έχοντας ως υπόβαθρο την κριτική στο φαντασιακό του έθνους με ερωτήματα όπως: "οι μουσειολογικοί, αρχαιολογικοί χώροι είναι θύλακες της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας ή προστάτες του εθνικού φαντασιακού;", παρουσιάζεται το πρωτότυπο και αδημοσίευτο υλικό της έκθεσής του με σχολιασμούς που προκύπτουν από το ευρύτερο κλίμα της εποχής, και προσπαθεί συγχρόνως να εξηγηθεί γιατί η πρόταση δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Φαίνεται η αντιμετώπιση των αρχαιολογικών χώρων να μεταμορφώνεται κάθε φορά που αλλάζει το θεσμικό πλαίσιο της εποχής. Είναι αυτό επιθυμητό και ουσιώδες για την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας;

Το ενδιαφέρον για την μελέτη αυτή ξεκίνησε στα πλαίσια του μαθήματος της Ιστορίας και Θεωρίας 8, Φύση, Τοπίο & Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα του 20ου αιώνα, του τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, με διδάσκοντες τον καθηγητή Παναγιώτη Τουρνικιώτη και επίκουρο καθηγητή Κώστα Τσιαμπάο. Από εργασία μαθήματος εξελίχθηκε σε έρευνα, αυτό προϋπέθετε πέρα από βιβλιογραφικές αναφορές, πρωτογενή έρευνα μέσα από αναζήτηση αρχείων σε οργανισμούς και φυσικά πρόσωπα.. Αναζητήθηκαν πληροφορίες στον Δήμο Ρεθύμνου, στο αρχείο Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής του Μουσείου Μπενάκη, στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, στον ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, και επικοινωνία με την Αγνή Πικιώνη και τη Μαρία Νοδαράκη. Ο Δήμος Ρεθύμνου έδωσε τα περισσότερα και σημαντικότερα αρχεία για την έρευνα. Τα αρχεία βρέθηκαν δια μέσου της τέως Διευθύντριας τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου Ρεθύμνης Γεωργίας Κελέκη, στο αρχείο του τέως Δημάρχου Δημήτρη Αρχοντάκη. Τα αρχεία αυτά περιελάμβαναν, πέρα από την έκθεση του Πικιώνη του 1966, και αποκόμματα εφημερίδων της περιόδου Ιουνίου 1970 με Ιουνίου 1973 και εκθέσεις του Δημάρχου. Έτσι αποκαλύπτεται μέσω του υλικού η αντιμετώπιση του φρουρίου της Φορτέτζας από τον Πικιώνη το 1966 και οι αντιδράσεις της περιόδου 1970 - 1973 μέχρι τη «νέα μελέτη».